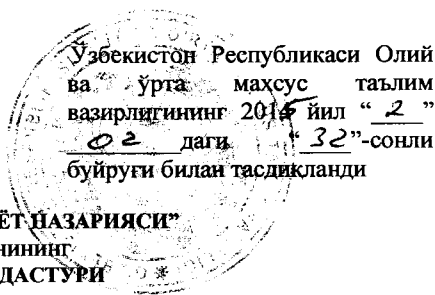


ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

Рўйхатга олинди
№ БД-5270000-7.02

2015 йил “7” ой



“ИҚТИСОДИЁТ НАЗАРИЯСИ” ФАНИНИНГ ЎҚУВ ДАСТУРИ

Билим соҳаси:	100000	- Гуманитар соҳа
Таълим соҳаси:	110000	- Педагогика
Таълим йўналиши:	5111000	- Касб таълими (5230100-Иқтисодиёт)
Билим соҳаси:	200000	- Иجتимой соҳа, иқтисод ва ҳуқуқ
Таълим соҳаси:	230000	- Иқтисод
Таълим йўналиши:	5230100	- Иқтисодиёт (микрониктисодиёт)
	5230100	- Иқтисодиёт (макрониктисодиёт)
	5230100	- Иқтисодиёт (иктисодий назария)
	5230100	- Иқтисодиёт (инфратузилма)
	5230100	- Иқтисодиёт (реал сектор)
	5230100	- Иқтисодиёт (ижтимоий соҳа)
	5230100	- Иқтисодиёт (хизматлар соҳаси)
	5230200	- Менежмент
	5230200	- Менежмент (туризм)
	5230200	- Менежмент (хизматлар соҳаси)
	5230200	- Менежмент (кичик бизнес ва тadbиркорлик)
	5230200	- Менежмент (реал сектор)
	5230300	- Кичик бизнес ва хусусий тadbиркорликни ташкил этиш
	5230300	- Кичик бизнес ва хусусий тadbиркорликни ташкил этиш (хизматлар соҳаси)
	5230300	- Кичик бизнес ва хусусий тadbиркорликни ташкил этиш (реал сектор)
	5230400	- Маркетинг
	5230400	- Маркетинг (товарлар ва хизматлар)
	5230400	- Маркетинг (логистика)
	5230400	- Маркетинг (гашк иқтисодий фаолият)
	5230400	- Маркетинг (туризм)
	5230500	- Божхона иши
	5230500	- Божхона назорати(божхона назорати)
	5231400	- Статистика
	5231400	- Статистика (иктисодиёт)
	5231600	- Мехнат иқтисодиёти ва социологияси
	5231700	- Кадрлар менежменти
	5231800	- Иجتимой соҳа ва инсон ресурслари менежменти
Билим соҳаси:	300000	- Ишлаб чиқариш-техник соҳа
Таълим соҳаси:	330000	- Компьютер технологиялари ва информатика
Таълим йўналиши:	5330200	-Информатика ва ахборот технологиялари (иктисодиёт)
Билим соҳаси:	600000	-Хизматлар соҳаси
Таълим соҳаси:	610000	-Хизмат кўрсатиш соҳаси
Таълим йўналиши:	5610100	-Хизматлар соҳаси (туризмни ташкил қилиш ва бошқариш)

Тошкент – 2015

Фаннинг ўқув дастури Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи Кенгашнинг 2015 йил “12” ой даги “1”-сонли мажлис баённомаси билан маъқулланган.

Фаннинг ўқув дастури Тошкент давлат иқтисодиёт университетида ишлаб чиқилди.

Тузувчилар:

- Ш.Ш.Шодмонов - (ТДИУ)“Иқтисодиёт назарияси” кафедраси профессори, иқтисод фанлари доктори, профессор
А.В.Вахабов - (ЎзМУ)“Макроиқтисодиёт” кафедраси мудири, иқтисод фанлари доктори, профессор
Т.С.Расулов - (ТДИУ) “Иқтисодиёт назарияси” кафедраси мудири, иқтисод фанлари доктори, профессор
Т.Т.Жўраев - ТМИ, “Иқтисодиёт назарияси” кафедраси мудири, иқтисод фанлари доктори, профессор
Э.Ш.Шодмонов - ЎзМУ, “Иқтисодиёт назарияси” кафедраси мудири иқтисод фанлари доктори, доцент
Р.А.Юсупов - (ТДИУ)“Иқтисодиёт назарияси” кафедраси доценти, иқтисод фанлари номзоди
Б.Д.Хажиев - ТДИУ, “Иқтисодиёт назарияси” кафедраси доценти, иқтисод фанлари номзоди, доцент

Такризчилар:

- О.Х.Хамроев - (ЎзМАА)Иқтисод фанлари доктори, профессор;
Б.Б.Адилов - (ТДИУ)“Иқтисодиёт назарияси” кафедраси иқтисод фанлари номзоди;
Ш.П.Ражаббаев - ТДИУ хузуридаги “Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришнинг илмий асослари ва муаммолари” илмий-тадқиқот маркази директори, иқтисод фанлари номзоди, доцент.

Фаннинг ўқув дастури Тошкент давлат иқтисодиёт университети Илмий-услубий Кенгашида кўриб чиқилган ва тавсия қилинган (2015 йил “12”-сонли мажлис баённомаси).

Кириш

Ҳар томонлама камол топган юксак маънавиятли шахсни тарбиялаб етиштиришда, унинг илмий дунёқарашини шакллантиришда муҳим рол ўйновчи фан иқтисодиёт назарияси фанининг ушбу дастури жамиятнинг иқтисодий негизи, унинг таркибий қисмлари, умумиқтисодий қонунлар ва категориялар, иқтисодий ҳодиса ва жараёнларнинг моҳияти, ижтимоий-иқтисодий тизимлар ва уларнинг амал қилиш қонуниятлари, бозор иқтисодиётининг таркиб топиш хусусиятлари, ўтиш давридаги ижтимоий-иқтисодий ислоҳотлар ва уларнинг натижалари, иқтисодий ўсиш ва унга таъсир этувчи омиллар, жаҳон иқтисодиёти ривожланишининг асосий тенденциялари каби масалаларни қамраб олган. Хусусан, мазкур фаннинг аҳамияти кейинги йилларда рўй бераётган жаҳон молиявий-иқтисодий инкрузи, Ўзбекистон шароитида уни бартараф этиш йўллари ва чораларини излаб топиш ва изчил амалга ошириш ҳамда бу борада эришилаётган ютуқлар орқали ҳам яққол намоён бўлади.

«Иқтисодиёт назарияси» фани талабаларни жамиятда рўй берадиган иқтисодий қонунларни билиш ва уларнинг амал қилишига онгли муносабатда бўлишда, мамлакатни демократлаштириш ва иқтисодиётни бозор тамойиллари асосида ислоҳ қилиш жараёнларининг моҳиятини тушунишда зарур бўлган билимлар билан қуроллантиради. Шунингдек, бу фан жамиятнинг ҳар бир аъзосини ғоявий жиҳатдан йўналтириш, маънавий дунёқарашини кенгайтириш, иқтисодий маданиятини оширишга аҳамиятли таъсир кўрсатади.

Фаннинг мақсад ва вазифалари

Фанни ўқитишдан мақсад – талабаларга иқтисодий билимларнинг назарий асосларини, иқтисодиётнинг асосий тушунчалари ва категорияларини, иқтисодий қонунлар ва тамойилларини ўргатиш ҳамда уларни амалда татбиқ этиш кўникмасини ҳосил қилиш.

Фаннинг вазифалари – талабаларни назарий билимлар, иқтисодий мушоҳада қилиш усуллари билан қуроллантириш; иқтисодий ҳодиса ва жараёнлар мазмунини мантиқий мушоҳада қилиш учун зарур бўлган услубий ёндашувларни эгаллашига кўмаклашиш; улар онгига миллий истиқлол ғоясини ва миллий мафқуранинг асосий қоидаларини сингдириш; иқтисодиётни модернизациялаш, эркинлаштириш ва ислоҳотларни чуқурлаштириш асосида ҳозирги замон ривожланган бозор иқтисодиётини вужудга келтиришнинг долзарб муаммоларини очиб бериш; иқтисодиёт ва иқтисодий муносабатлар тўғрисида амалий кўникмаларни ҳосил қилиш.

Фан бўйича талабаларнинг билим, кўникма ва малакаларига қўйиладиган талаблар

«Иқтисодиёт назарияси» ўқув фанини ўзлаштириш жараёнида амалга ошириладиган масалалар доирасида талаба:

- иқтисодиёт назарияси асосларини; миллий иқтисодиётнинг амал қилиши ва ривожланиши қонуниятларини; макроиқтисодий даражадаги вазиятларни; иқтисодий жараёнларнинг амал қилиш хусусиятларини *билиши*;

- талаба иқтисодий ҳодиса ва жараёнларни таҳлил қилиш усулларини қўллаш; иқтисодий қонунларни, илмий тушунчаларни (категорияларни), иқтисодий муаммолар бўйича ечимлар қабул қилиш *кўникмаларига эга бўлиши*;

- талаба иқтисодий жараёнларни таҳлил қилиш ва хулоса чиқариш; иқтисодий муаммоларини ҳал этиш учун зарур бўлган маълумотлар тўплаш ва улардан фойдаланиш *малакаларига эга бўлиши керак*.

Фаннинг ўқув режасидаги бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги ва услубий жиҳатдан узвийлиги

«Иқтисодиёт назарияси» фани гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар туркумига кириб, у бакалавриатнинг барча таълим йўналишларида ўқитилади. Мазкур фан бошқа иқтисодий фанларнинг назарий ва услубий асосини ташкил қилиб, ўз ривожда аниқ йўналишдаги иқтисодий фанлар (молия-кредит, банк иши, солиқ ва солиққа тортиш, бухгалтерия ҳисоби ва аудит, суғурта ва божхона иши ва ҳ.к.)дан ҳам озуқа олади. У тадқиқот усуллари бўйича бошқа ижтимоий (фалсафа, тарих, ҳуқуқшунослик, социология, сиёсатшунослик) фанлар билан ҳам мустақкам боғлиқдир.

Фаннинг ишлаб чиқаришдаги ўрни

«Иқтисодиёт назарияси» фани талабаларда илмий дунёқараш ва иқтисодий тафаккурни, жамиятнинг иқтисодий асосини тушуниш, объектив иқтисодий қонун ва жараёнларга онгли муносабатда бўлиш кўникмасини шакллантиради. Барча амалий иқтисодий фанларнинг назарий-услубий асослари тўғрисида билим ҳосил қилади. Шунга кўра, фаннинг ижтимоий ишлаб чиқаришни ташкил қилиш ва бошқаришдаги ўрни муҳим ҳисобланади.

Фанни ўқитишдаги замонавий ахборот ва педагогик технологиялар

Талабаларнинг «Иқтисодиёт назарияси» фанини ўзлаштиришлари учун ўқитишнинг илғор ва замонавий усулларидан фойдаланиш, янги инфорацион-педагогик технологияларни таъбиқ қилиш муҳим аҳамиятга эгадир. Фанни ўзлаштиришда дарслик, ўқув ва услубий қўлланмалар, маъруза матнлари, тарқатма материаллар, электрон материаллар, кейс-технологияларидан

фойдаланилади. Маъруза ва семинар машғулотларида ўқитишнинг интерактив усуллари (визуал, муаммоли, муаллифлик маърузалари, икки томонлама таҳлил, Инсерт, кластер, «Венна», синквейн)дан фойдаланилади.

АСОСИЙ ҚИСМ

“Иқтисодиёт назарияси” фанининг предмети ва билиш усуллари

Иқтисодиёт тушунчаси ва унинг қамров жиҳатидан турлари. Иқтисодий фаолиятнинг мазмуни. Такрор ишлаб чиқариш фазалари: ишлаб чиқариш, тақсимот, айирбошлаш, истеъмол. Эҳтиёжларнинг мазмуни ва уларнинг туркумланиши. Эҳтиёжларнинг ўсиб бориши қонуни. Иқтисодий ресурсларнинг мазмуни ва туркумланиши. Иқтисодий ресурслар ва эҳтиёжларнинг қондирилиш даражаси ўртасидаги боғлиқлик. Иқтисодиёт олдидagi муаммолар.

Иқтисодиётга оид билимларнинг шаклланиши ва ривожланиши. Қадимий Шарқ ва Ғарб халқларидаги иқтисодий ғоялар. Иқтисодиёт назариясининг фан сифатида шаклланишидаги асосий оқимлар: меркантилизм, физиократлар, инглиз классик иқтисодий мактаби, марксизм ва маржинализм. Ҳозирги замон иқтисодиёт назариясидаги асосий оқимлар.

Иқтисодиёт назарияси фанининг предмети тўғрисида турлича ёндашувлар. Иқтисодиёт назарияси фанининг предмети. Иқтисодий ҳодиса ва жараёнлар. Моддий ва маънавий неъматларни ишлаб чиқариш, тақсимлаш, айирбошлаш ва истеъмол қилиш жараёнидаги иқтисодий муносабатлар.

Иқтисодиёт назарияси фанининг вазифалари. Иқтисодиёт назариясининг бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги. Иқтисодиёт назарияси – барча иқтисодий фанларнинг услубий пойдевори ва давлат иқтисодий сиёсатининг илмий асоси эканлиги. Ҳозирги замон иқтисодий тафаккурининг шаклланишида, ижтимоий-иқтисодий ривожланиш муаммоларини таҳлил қилиш ва билишда иқтисодиёт назарияси фанининг роли. Иқтисодиёт назарияси фанининг талаба-ёшлар онгида илмий дунёқарашни шакллантиришда ва миллий истиқлол ғоясини сингдиришдаги аҳамияти.

Иқтисодий қонунлар ва категориялар. Иқтисодий қонунларнинг туркумланиши.

Иқтисодий қонунлар ва жараёнларни илмий билишнинг диалектик қоидалари. Иқтисодий ҳодиса ва жараёнларни ўрганиш усуллари: илмий абстракция, индукция ва дедукция, таҳлил-ва синтез, мантиқийлик ва тарихийликнинг бирлиги, икки томонлама ёндашув, эмпирик усул ва фаразлардан фойдаланиш. Микро ва макроиқтисодий таҳлил. Иқтисодий таҳлилда математик, статистик ва график усуллардан фойдаланиш. Позитив ва норматив усуллар. Мамлакатимиз Президентини И.А.Каримовасарлари ва маърузаларида иқтисодиёт назарияси фанининг бойитилиши ва уларни ўрганишнинг илмий-услубий аҳамияти.

Ишлаб чиқариш жараёни ва унинг натижалари

Ишлаб чиқариш омиллари ва уларнинг туркумланишига турлича ёндашувлар. Ишлаб чиқариш омилларининг ўзаро боғлиқлиги ва бир-бирининг ўрнини босиши.

Ишлаб чиқариш жараёнининг мазмуни ва унинг иқтисодий асослари. Ишлаб чиқаришнинг таркибий тузилиши. Ишлаб чиқариш жараёнининг икки томони. Қисқа ва узоқ даврдаги ишлаб чиқариш. Ишлаб чиқаришнинг жамият ҳаётидаги аҳамияти. Ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатишнинг ўзаро боғлиқлиги. Товар ва хизматлар нафлилиги ва қийматининг яратилишида ишлаб чиқариш омилларининг роли.

Ишлаб чиқаришнинг умумий ва пировард натижалари. Ялпи ижтимоий маҳсулот. Такрорий ҳисоб. Оралиқ маҳсулот, пировард маҳсулот, қўшилган маҳсулот, соф маҳсулот. Зарурий ва қўшимчамаҳсулот. Қўшимча маҳсулот нормаси ва массаси. Қўшимча маҳсулотнинг зарурилиги ва аҳамияти. Ишлабчиқаришфункцияси. Умумий, ўртача ва сўнги қўшилган маҳсулот, уларни ҳисоблаш тартиби. Сўнги қўшилган омил унумдорлиги. Унумдорликнинг пасайиб бориши қонуни.

Ишлаб чиқариш имкониятлари тушунчаси. Тўла бандлик. Ишлаб чиқариш имкониятлари чегараси. Ишлаб чиқариш имкониятлари эгри чизиғи. Муқобил харажатлар. ФТТ ва ишлаб чиқариш имкониятлари чегарасининг кенгайиши. Ишлаб чиқаришни оптималлаштириш.

Ишлаб чиқариш самарадорлиги. Иқтисодий ресурсларни тежаш қонуни. Меҳнат унумдорлиги ва унга таъсир қилувчи омиллар. Самарадорликни белгилувчи кўрсаткичлар тизими. Ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш омиллари. ФТТнинг эволюцион ва революцион шакллари. Мамлакатимизда таркибий ўзгаришларни ва иқтисодий диверсификация қилиш жараёнларининг давом эттирилиши. Мамлакатимиз Президенти И.Каримов маърузаларида ишлаб чиқаришни ривожлантиришга алоҳида эътибор берилиши ва унинг сабаблари.

Ижтимоий-иқтисодий тизимлар ва мулкчилик муносабатлари

Ижтимоий-иқтисодий тараққиёт босқичларини билишга турли хил ёндашувлар: тарихий-формацион, маданийлашиш (цивилизация) даражаси, техника ва технологик даражаси, иқтисодий тизимлар ўзгариши жиҳатидан ёндашув. Жамиятнинг ишлаб чиқарувчи кучлари. Ишлаб чиқариш муносабатлари. Ишлаб чиқариш усули. Ижтимоий-иқтисодий формация. Цивилизациянинг тарихий ривожланиш типлари. Цивилизацияларнинг алмашуви назарияси. Ишлаб чиқаришнинг технологик усули. Оддий кооперация, мануфактура вайирик машиналашган ишлаб чиқариш. Индустрлашишгача бўлган жамият, индустрлашган жамият, юқори индустрлашган (ахборотлашган) жамият.

Иқтисодий тизим тушунчаси. Иқтисодий тизим моделлари: анъанавий иқтисодиёт, маъмурий-бўйруқбозлик иқтисодиёти, бозор иқтисодиёти. Бозор иқтисодиётининг босқичлари: эркин рақобатга асосланган ва ҳозирги замон бозор иқтисодиёти.

Мулкчилик муносабатларининг иқтисодий мазмуни: эгалик қилиш, фойдаланиш ва тасарруф қилиш. Мулк объекти ва субъекти. Мулкчиликнинг иқтисодий ва ҳуқуқий жиҳатлари.

Мулк шаклларининг таснифланиши. Давлат мулки, жамоа мулки, шахсий мулк, хусусий мулк ва аралаш мулк.

Иқтисодиётни ислоҳ қилишда мулкчиликнинг ўрни. Мулкчилик шаклларини ўзгартириш усуллари: миллийлаштириш, давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш. Давлат мулкни хусусийлаштиришнинг усуллари. Ўзбекистон Республикасида мулкчиликни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш жараёнини амалга ошириш босқичлари.

Товар-пул муносабатлари ривожланиши бозор иқтисодиёти шаклланиши ва амал қилишининг асосидир

Ижтимоий хўжалик шакллари. Натурал ва товар ишлаб чиқаришнинг белгилари ва фарқлари. Товар ишлаб чиқаришнинг вужудга келиши ва ривожланиши сабаблари.

Товар ва унинг хусусиятлари. Товарнинг нафлилиги ва айирбошланиш қобиляти (қиймати). Товар қийматининг миқдори. Индивидуал ва ижтимоий зарурий нафлилик. Индивидуал ва ижтимоий-зарурий меҳнат сарфлари. Ижтимоий-зарурий иш вақти. Меҳнатнинг икки ёқлама тавсифи: аниқ меҳнат ва абстракт меҳнат. Меҳнат унумдорлиги ва интенсивлигининг товар қиймати миқдорига таъсири.

Қийматнинг меҳнат назарияси. Қиймат қонуни. Товар қиймати ва нархнинг ўзаро фарқланиш шарт-шароитлари. Кейинги қўшилган миқдор нафлилиги назарияси. Умумий ва аниқ нафлилик. Нафлиликнинг пасайиб бориши. Қийматнинг меҳнат назарияси ва кейинги қўшилган миқдор нафлилиги назариясининг ўзаро алоқаси ҳамда бир-бирини тўлдириши. Қиймат парадокси.

Пулнинг келиб чиқиши ва мазмуни. Пулнинг рационалистик ва эволюцион концепциялари. Қиймат шакллари. Пул тўғрисидаги металлстик, номиналистик ва миқдорий назариялар. Пулнинг асосий вазибалари: қиймат ўлчови, муомала воситаси, жамғариш воситаси, тўлов воситаси. Нархлар ўлчови (масштаби). Ҳозирги замон пулининг табиати ва мазмуни. Олтин ва қоғоз пулларнинг ўзаро боғлиқлиги. Нақд ва кредит пулларнинг хусусиятлари.

Ўзбекистонда миллий валюта – сўмнинг муомалага киритилиши босқичлари ва уларнинг аҳамияти. Миллий валюта барқарорлигини ошириш вазибаларини ҳал этиш борасидаги дастурлар.

Бозор иқтисодиётининг мазмуни ва амал қилиши

Бозор иқтисодиётининг мазмуни ва унинг ривожланиши. Бозор иқтисодиётининг субъектлари: уй хўжаликлари, тадбиркорлик сектори, давлат сектори ва банк. Бозор иқтисодиётининг асосий белгилари. Бозор тизимининг ўз-ўзини тартибга солувчи механизми. Классик ва ҳозирги замон бозор иқтисодиёти, уларнинг умумий томонлари ва фарқлари. Замонавий бозор хўжалиги моделлари.

Бозор иқтисодиёти шароитида доимий муаммоларни ҳал қилиш ва ресурслардан самарали фойдаланиш йўллари.

Бозор иқтисодиётининг афзалликлари. Ресурсларни тақсимлашнинг самарадорлиги. Иқтисодий фаолият ва танлов эркинлиги. Иқтисодий субъектлар ҳаракатининг таъминланиши. Бозор иқтисодиётининг бошқа ижобий жиҳатлари. Бозор иқтисодиётининг асосий зиддиятлари ва салбий жиҳатлари.

“Бозор” ва “бозор иқтисодиёти” тушунчаларининг ўзаро фарқланиши. Бозорнинг мазмуни ва асосий белгилари. Бозор механизми. Бозорнинг объектлари ва субъектлари. Бозорнинг вазифалари. Бозорнинг туркумланиши. Ресурслар, маҳсулотлар ва даромадларнинг доиравий айланиши.

Бозор инфратузилмаси. Бозор инфратузилмаси муассасаларини гуруҳлаш йўналишлари. Бозор инфратузилмаси таркиби.

Бозор иқтисодиётига ўтиш даври ва унинг Ўзбекистондаги хусусиятлари

Бозор иқтисодиётига ўтиш даврининг мазмуни. Бозор иқтисодиётига ўтиш –барча мамлакатларга хос умумий жараён. Бозор иқтисодиётига ўтиш йўллари. Бозор иқтисодиётига ўтишнинг революцион ва эволюцион шакллари. Маъмурий-буйруқбозликка асосланган иқтисодиётдан бозор иқтисодиётига ўтишнинг хусусиятлари. Ўтиш даврида бозор иқтисодиётини шакллантиришнинг асосий йўналишлари.

Ўтиш даври иқтисодиётининг асосий белгилари. Бозор иқтисодиётига ўтишнинг миллий моделлари. Мамлакатимиз Президенти И.Каримовнинг бевосита раҳбарлигида ишлаб чиқилган бозор иқтисодиётига ўтишнинг ўзбек модели, унинг тамойиллари ва хусусиятлари. Ўзбек моделида ҳозирги даврдаги жаҳон молиявий иқтисодий инкирознинг салбий таъсирларидан химоя воситасининг мужассамлашганлиги. Ўзбекистонда бозор иқтисодиётига ўтишнинг босқичлари.

Иқтисодий ислохотларнинг мазмуни. Ўзбекистонда иқтисодий ислохотларни амалга ошириш концепцияси ва стратегияси. Иқтисодий ислохотларни амалга оширишнинг асосий йўналишлари. Иқтисодий ислохотларнинг босқичлари ва уларнинг вазифалари. Ўзбекистонда ислохотларни чуқурлаштириш ва иқтисодиётни эркинлаштиришнинг асосий йўналишлари.

Ўзбекистонда миллий тараққиёт босқичлари. Дастлабки босқичнинг мазмуни ва вазифалари. Уларни амалга ошириш орқали эришилган натижалар. Иккинчи босқич – фаол демократик янгиланишлар ва мамлакатни модернизация қилиш даврининг вазифалари.

Мамлакатни модернизациялаш жараёнининг мазмуни ва аҳамияти. Модернизациялаш жараёнининг тамойиллари, асосий белги ва таркибий қисмлари. Ўзбекистонда модернизациялаш жараёнларининг асосий йўналишлари. 2014 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожланишнинг устувор йўналишлари.

Талаб ва таклиф назарияси. Бозор мувозанати

Талаб тушунчаси. Индивидуал талаб ва бозор талаби. Талаб қонуни. Гиффен самараси. Талаб эгри чизиги. Талаб миқдорига таъсир қилувчи омиллар: истеъмолчи диди, бозордаги истеъмолчилар сони, уларнинг пул даромади, ўрнини босувчи товарлар нархи, келажакда нарх ва даромадларнинг ўзгариши эҳтимоли. Олий ва паст тоифали товарлар. Энгель қонуни. Энгель эгри чизиги.

Таклиф тушунчаси. Таклиф қонуни. Таклиф эгри чизиги. Таклиф миқдорига таъсир кўрсатувчи омиллар: ресурслар нархи, ишлаб чиқариш технологияси, солиқлар ва субсидиялар, бошқа товарлар нархи, нарх ўзгаришининг қутилиши, ишлаб чиқарувчилар сони. Иқтисодий ресурсларга талаб ва таклифнинг хусусиятлари.

Талаб ва таклиф миқдорларининг мос келиши. Қисқа ва узоқ даврларда талабнинг ўзгариши. Бозор мувозанати. Хусусий ва умумий мувозанатлик. Талаб ва таклиф эгилувчанлиги ва уларни белгилаб берувчи омиллар.

Истеъмолчи хатти-ҳаракати назарияси. Истеъмолчининг афзал кўриши. Нафлилик функцияси. Сўнги кўшилган нафлилик. Нафлиликни максималлаштириш қоидаси. Истеъмолчининг мувозанатли ҳолати. Бефарқлик эгри чизиги. Бефарқлик картаси. Истеъмолчи бюджетининг чекланганлиги. Бюджет чизиги. Нарх ва даромадлар ўзгаришининг истеъмолчи танловига таъсири.

Рақобат ва монополия

Рақобатнинг моҳияти ва объектив асослари. Рақобат мазмунига турли томондан ёндашув. Рақобатнинг вазифалари. Рақобатнинг турлари: тармоқ ичидаги ва тармоқлараро рақобат. Рақобат шакллари: соф рақобат, монополистик рақобат, олигополия ва соф монополия. Рақобатлашиш усуллари: нарх воситасидаги ва нархсиз рақобат, ғирром ва ҳалол рақобат. Демпинг нархларни қўллаш. Рақобат курашининг замонавий шакллари: маҳсулот сифатини ошириш, маҳсулотни янгилаш, хизмат сифати, реклама, сервис, маркетинг ва ҳ.к.

Монополиянинг моҳияти ва унинг вужудга келиши сабаблари. Ишлаб чиқариш ва капиталнинг тўпланиши ва марказлашуви. Монополияларнинг турлари: софмонополия, олигополия, моносония. Табиий монополиялар. Легалва сунъий монополиялар. Лернер коэффиценти. Монополистик бирлашмалар шакллари. Монополияларнинг афзалликлари ва ижтимоий-иқтисодий оқибатлари. Шумпетер гипотезаси. Давлатнинг монополияга қарши тадбирлари. Ривожланган мамлакатларда монополияга қарши сиёсат борасидаги тажрибалар. Монополияга қарши қонунчилик.

Ўзбекистонда рақобат муҳитини шакллантириш борасидаги чора-тадбирлар. Мамлакатимизда рақобат муҳитини кучайтиришнинг зарурлиги ва йўналишлари. Монополияга қарши қонунчиликнинг шаклланиши. Монополистик корхоналарни тартибга солиш усуллари. Монополияга қарши сиёсатнинг натижалари. Миллий иқтисодиёт рақобатбардошлигини оширишга қаратилган чора-тадбирлар.

Нархнинг моҳияти ва шаклланиш хусусиятлари

Нархнинг мазмуни ва унинг объектив асослари. Нарх тўғрисидаги турли назариялар. Товардаги икки хил хусусиятларнинг нархлардаги ифодаси. Нархнинг шаклланишига таъсир этувчи омиллар. Бозор иқтисодиёти шароитида нархнинг вазифалари.

Нарх турлари: улгуржи ва чакана нархлар. Нуфузли, демпинг ва дотацияланган нархлар. Шартномавий, эркин ва тартибга солинувчи нархлар. Худудий, миллий ва жаҳон бозори нархлари. Нархдиапазони. Нарх паритети.

Нарх ташкил топишининг бозор механизми. Мукамал рақобат шароитида нархнинг шаклланиш хусусиятлари. Сотувчи ва харидор нархлари. Монополия шароитида нархнинг шаклланиши. Оммавий таклиф бўйича нарх ўзгариши. Моносония шароитида нархнинг шаклланиши. Оммавий талаб бўйича нархнинг ўзгариши. Олигополия шароитида нархнинг шаклланиши. “Эргашиш” ва “инкор этиш” ҳолатлари. Нарх бўйича етакчилик.

Нарх сиёсати ва унинг Ўзбекистонда амалга оширилиш хусусиятлари. Нархларни эркинлаштириш йўллари ва босқичлари.

Жаҳон молиявий-иқтисодий инкирози муносабати билан Ўзбекистонда энергия манбалари ва коммунал хизматларнинг асосий турлари бўйича нархларнинг кўтарилишини чеклаш механизмининг ишлаб чиқилганлиги.

Тадбиркорлик фаолияти. Тадбиркорлик капитали ва унинг айланиши

Тадбиркорлик фаолиятининг мазмуни. Тадбиркорлик фаолияти назариясининг ривожланиш босқичлари. Тадбиркорлик фаолиятининг моҳияти ва ривожланиш шарт-шароитлари.

Тадбиркорлик фаолиятининг шакллари: давлат, жамоа, хусусий, аралаш ва бошқа шакллари. Кооператив, хусусий ва якка тартибдаги тадбиркорлик.

Корхона тадбиркорлик фаолиятининг асосий ва бошланғич бўғини. Корхоналар фаолиятининг ташкил қилиниши. Акциядорлик жамияти ва акциядорлик капитали. Акция ва унинг турлари. Акция курси. Дивиденд ва таъсисчилар фойдаси. Назорат пакети. Облигациялар. Маркетинг, унинг мақсади, вазифалари ва тамойиллари. Менежмент - корхоналарни бошқариш тизими сифатида. Менежментнинг асосий мақсади ва вазифалари.

Ўзбекистонда кичик ва оилавий бизнес, ҳамда хусусий тадбиркорликнинг янада эркинлаштирилиши, рағбатлантирилиши ва давлат томонидан қўллаб-қувватланиши.

Тадбиркорлик капиталининг моҳияти. Тадбиркорлик капитали ва унинг ҳаракатидаги икки томонлама хусусиятнинг намоён бўлиши. Тадбиркорлик капиталининг функционал шакллари: пул, унумли капитал ва товар. Капиталнинг ҳаракат босқичлари. Тадбиркорлик капитали турли шаклларида доиравий айланиши.

Тадбиркорлик капиталининг айланиши. Асосий ва айланма капитал, уларнинг фарқи белгилари. Капиталнинг айланиш вақти ва тезлиги. Асосий капитални такрор ишлаб чиқариш: жисмоний, маънавий ва иқтисодий эскириши ва қайта тикланиши. Амортизация ва унинг нормаси. Жадаллашган амортизация. Асосий ва айланма капиталдан фойдаланиш самарадорлиги ва унинг кўрсаткичлари. Асосий капиталдан фойдаланиш самарадорлигини ошириш йўллари. Тадбиркорлик капиталини ривожлантириш бўйича давлат дастурлари ва қарорларининг ҳаётга тадбиқ этилиши. Инвестициявий жозибadorликнинг кучайтирилиши.

Корхона (фирма) ҳаражатлари ва фойдаси

Ишлаб чиқариш ҳаражатларини тадқиқ этишдаги ёндашувлар. Ижтимоий ишлаб чиқариш ҳаражатлари. Корхона ишлаб чиқариш ҳаражатлари. Ишлаб чиқариш ҳаражатларининг мазмуни, таркиби ва турлари. Бевосита ишлаб чиқариш ҳаражатлари ва муомала ҳаражатлари. Ички ва ташқи ҳаражатлар. Доимий ва ўзгарувчи ҳаражатлар. Ўртача ва умумий ҳаражатлар. Сўнгги қўшилган ҳаражатлар тушунчаси. Ҳаражатларни минималлаштириш қоидаси.

Қиска ва узок муддатли даврда ишлаб чиқариш ҳаражатлари. Натижалар ўзгаришига унумдорлик пасайиб бориши қонунининг таъсири. Ишлаб чиқариш миқёсининг ижобий самараси. Таннарх.

Корхона (фирма) нинг пул тушумлари ва фойдаси. Ҳаражатлар ва даромадлар эгри чизиғи. Зарар кўрмаслик нуқтаси. Умумий фойда. Фойда миқдорига таъсир кўрсатувчи омиллар. Махсулот қиймати таркиби. Ялпи фойданинг тақсимланиши. Иқтисодий фойда ва бухгалтерия фойдасининг фарқланиши. Метъёрдаги фойда. Соф фойда. Фойда нормаси ва массаси ҳамда уларни ҳисоблаш. Фойда нормасига таъсир кўрсатувчи омиллар.

Корхоналарнинг банкрот бўлиши (синиши) ва санация қилиниши. Корхоналар фойдасини максималлаштириш шарти ва уни кўпайтириш йўллари.

Фойда микдорини кўпайтиришда моддий ресурсларни тежашнинг аҳамияти. Иқтисодий ривожлантиришнинг 2014 йилга мўълалланган асосий вазифа ва устивор йўналишларда белгиланган маҳаллий ишлаб чиқарувчилар маҳсулотлари самарадорлигини оширишнинг асосий йўналишлари.

Иш ҳақи ва меҳнат муносабатлари

Яратилган маҳсулот ва даромадларнинг тақсимланиш тамойиллари. “Ишлаб чиқаришнинг уч омили”, қўшилган омил унумдорлиги ва бошқа назариялар. Мазкур назарияларнинг камчиликлари. Яратилган маҳсулотни тақсимлашнинг асосий йўналишлари.

Иш ҳақи тўғрисида турлича назариялар. Иш ҳақининг иқтисодий мазмуни. Номинал ва реал иш ҳақи. Реал иш ҳақининг даражаси ва ўзгаришига таъсир кўрсатувчи омиллар. Иш ҳақининг табақаланиши. Иш ҳақини ташкил қилиш шакллари ва тизимлари. Тариф тизими. Минимал иш ҳақи.

Меҳнат муносабатлари. Меҳнат шартномалари. Касаба уюшмаларининг тадбиркорлар ва давлат билан ўзаро муносабатлари. Касаба уюшмаларининг иш ҳақи даражасини ошириш йўллари. Ишчи кучи талаби ва таклифини ўзгартириш. Касб бўйича малака даражасини лицензиялаш. Жамоа шартномалари ва ижтимоий суғурта тизими. Очiq ва ёпиқ турдаги касаба уюшмаларининг иш ҳақи даражасига таъсири. Меҳнат муносабатларини тартибга солишда давлатнинг роли.

Давлатнинг иш ҳақи сиёсати. Республикада меҳнатни рағбатлантириш, иш ҳақини кўпайтириш ва аҳоли даромадлари ўсишини таъминлашга қаратилган сиёсатни амалга оширишда қўлга киритилган натижалар. “Соғлом бола” йили давлат дастуридан келиб чиқадиган асосий вазифалар.

Аграр муносабатлар ва агробизнес

Аграр муносабатлар ва уларнинг бозор тизимидаги хусусиятлари. Ернинг ресурс сифатидаги ўзига хос хусусиятлари. Ернинг табиий ва иқтисодий унумдорлиги. Қишлоқ хўжалигида тақрор ишлаб чиқаришнинг ўзига хос хусусиятлари. Ер мулкчилиги ва хўжалик юритиш объекти. Ерга эгалик ва ердан фойдаланиш ҳуқуқи.

Ер рентаси мазмунига бўлган турли хил ёндашувлар ва ер рентасининг тарихий шакллари. Ер рентасининг мазмуни ва турлари: дифференциал рента, абсолют рента, монопол рента, ундирма саноат ва қурилиш участкаларидан олинадиган рента. Ижара ҳақи. Ернинг нархи ва уни белгиловчи омиллар.

Агросаноат интеграцияси. Агросаноат мажуаси ва унинг соҳалари. Агробизнес ва унинг турлари. Деҳқон, фермер ва ширкат хўжаликлари. Агрофирма, агросаноат бирлашмаси, агросаноат комбинати.

Ўзбекистонда аграр ислохотларни амалга оширишнинг асосий йўналишлари. Ерга мулкчилик муносабатлари. Ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш чоралари. Шахсий томорқаларнинг кенгайтирилиши. Қишлоқ

хўжалик ишлаб чиқариши таркибий тузилишини такомиллаштириш. Хўжалик юртишнинг самарали шаклларини ривожлантириш. Фермер хўжаликлари ер майдонлари ҳажмини оптималлаштириш. Қишлоқ жойларда ишлаб чиқариш ва ижтимоий инфратузилмани жадал ривожлантиришнинг асосий йўналишлари.

Миллий иқтисодиёт ва унинг макроиқтисодий ўлчамлари. Ялпи миллий маҳсулот ва унинг ҳаракат шакллари

Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг эълон қилиниши ва миллий иқтисодиётнинг шаклланиши. Миллий иқтисодиётнинг мазмуни ва унинг тузилиши. Макроиқтисодиёт. Макроиқтисодий таҳлил ва унинг вазибалари. Асосий макроиқтисодий кўрсаткичлар.

Ижтимоий тақрор ишлаб чиқариш. Миллий маҳсулотнинг иқтисодий мазмуни ва унинг ҳаракат шакллари. Ялпи миллий маҳсулот ва ялпи ички маҳсулот. Номинал ва реал ялпи ички маҳсулот. Нарх индекси. Ялпи ички маҳсулотнинг таркибий тузилиши. Соф миллий маҳсулот, миллий даромад ва шахсий даромад. Хуфёна иқтисодиёт, унинг ўлчамлари ва намоён бўлиш шакллари. Миллий маҳсулот (ЯИМ) ни кўпайтириш омиллари ва йўллари.

Миллий ҳисоблар тизими. ЯИМни ҳисоблашга қўшилган қийматлар бўйича ёндашув. ЯИМни ҳисоблашга сарф-харажатлар бўйича ёндашув. Уй хўжалиқларининг истеъмол сарфлари. Инвестицион сарфлар. Давлат сарфлари. Чет эллиқларнинг сарфлари. ЯИМни ҳисоблашга даромадлар бўйича ёндашув.

Ўзбекистон иқтисодиёти етакчи тармоқларини модернизация қилиш, техник ва технологик янгилашни жадаллаштириш ва унинг кўламини кенгайтириш, ишлаб чиқаришни диверсификациялаш миллий маҳсулотни кўпайтиришнинг устивор йўналиши сифатида.

Ялпи талаб ва ялпи тақлиф

Ялпи талаб тушунчаси ва унинг таркиби. Ялпи талаб эгри чизиги. Ялпи талаб миқдорига таъсир этувчи омиллар: истеъмол сарфларидаги ўзгаришлар, инвестицион сарфлар, давлат сарфлари, соф экспортдаги ўзгаришлар.

Ялпи тақлиф тушунчаси ва унинг таркиби. Ялпи тақлиф эгри чизиги. Ялпи тақлиф эгри чизигидаги ётиқ, оралиқ ва тик кесмалар. Ялпи тақлиф миқдорига таъсир қилувчи омиллар: ресурслар нархининг ўзгариши, самарадорликнинг ўзгариши, ҳуқуқий меъёрларнинг ўзгариши.

Ялпи талаб ва ялпи тақлиф ўртасидаги мувозанат ва унинг ўзгариши. AD-AS модели. Ялпи талаб ва ялпи тақлиф эгри чизикларининг кесишиши. Храповик самараси. Миллий бозорнинг тўйинганлик даражаси. Тақчилликнинг иқтисодий табиати ва уни бартараф қилиш йўллари.

Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози давом этиб турган ва айрим мамлакатлар ўртасида зиддият кучайган ҳозирги шароитда ялпи талабнинг қисқариши ҳамда уни қўллаб-қувватлаш бўйича чора-тадбирлар.

Истеъмол, жамғарма ва инвестициялар

Истеъмолнинг мазмуни ва унинг турлари. Истеъмол фонди ва истеъмол сарфлари. Жамғарма ва унинг мақсади. Истеъмол ва жамғарма ўртасидаги нисбатнинг ўзгариши. Истеъмол ва жамғарма даражасини белгиловчи омиллар. Истеъмол ва жамғарма функцияси. Истеъмол ва жамғарма ҳажмига даромаддан ташқари таъсир кўрсатувчи омиллар. Истеъмол ва жамғармага ўртача ва кейинги кўшилган мойиллик ва уларни аниқлаш.

Жамғаришнинг мазмуни ва унинг манбалари. Ишлаб чиқариш ва ноишлаб чиқариш мақсадидаги жамғариш. Жамғариш нормаси. Номинал ва реал жамғариш.

Инвестицияларнинг мазмуни ва вазифалари. Инвестицияларнинг манбалари ва тузилиши. Инвестицияларга сарфлар даражасини белгиловчи омиллар. Ялпи ва соф инвестициялар. Ялпи инвестиция ва амортизация нисбати ўзгаришининг иқтисодийта таъсири. Инвестиция функцияси.

Жамғарма ва инвестиция ўртасидаги нисбат. Жамғарма ва инвестиция ўртасидаги мувозанатнинг классик ва кейинча моделлари, улар ўртасидаги фарқлар.

Ўзбекистонда инвестицион фаолиятни таъминлаш ва унинг шарт-шароитлари. Миллий иқтисодий ривожлантиришда ички инвестиция манбаларни сафарбар этиш ва чет эл инвестицияларини жалб қилишнинг аҳамияти. Таркибий ўзгаришларни изчил амалга оширишда қулай инвестиция муҳитининг яратилиши. Ўзбекистонда йўл-транспорт ва коммуникация инфратузилмасини жадал ривожлантиришга сарфланаётган инвестициялар ва унинг аҳамияти.

Иқтисодий ўсиш ва миллий бойлик.

Иқтисодий тараққиётнинг мазмуни ва кўрсаткичлари. Иқтисодий ўсиш назариялари, концепция ва моделлари. Иқтисодий ўсишнинг кейинча ва неокейинча моделлари. Кобб-Дуглас моделининг мазмуни. Р.Харрод ва Е.Домар моделлари. В.Леонтьевнинг “харажатлар-натижалар” модели. “Ноль даражадаги иқтисодий ўсиш” концепцияси.

Иқтисодий ўсишнинг мазмуни, мезонлари ва кўрсаткичлари. Иқтисодий ўсиш суръати. «70 микдори қондаси». Иқтисодий ўсишнинг экстенсив ва интензив турлари. Иқтисодий ўсишнинг алоҳида томонларини тавсифловчи кўрсаткичлар.

Иқтисодий ўсишнинг омиллари. Ялпи талаб ва ялпи таклифнинг иқтисодий ўсишга таъсири. Иқтисодий ўсишни белгиловчи хусусий кўрсаткичлар. Кейинги кўшилган ишлаб чиқариш омиллари унумдорлиги кўрсаткичлари. Реал маҳсулот ўсишини аниқлаб берувчи омиллар.

Миллий бойлик ва унинг таркибий қисмлари. Моддий-буюмлашган, номоддий (интеллектуал) ва табиий бойлик.

Мамлакатнинг иқтисодий салоҳияти. Ўзбекистоннинг иқтисодий салоҳиятдан самарали фойдаланиши ва иқтисодий ўсиш муаммолари. Иқтисодий ўсиш самарадорлигини таъминлашда табиий, моддий ва молиявий ресурслардан тежаб-тергаб фойдаланишнинг аҳамияти.

Мамлакатимизда 2014 йилга ва кейинги йилларга мўлжалланган кенг қўламли дастурлар, мақсад ва вазифаларни амалга ошириш асосида иқтисодий ўсишнинг узоқ муддатли барқарор суръатларини ва иқтисодиётнинг мувозанатли ривожланишини таъминлаш.

Миллий иқтисодиётнинг мувозанатли ва мутаносибли ривожланиши

Иқтисодий мувозанат тушунчаси. Умумиқтисодий ва хусусий мувозанатлик. Турғун ва муттасил ривожланиб боровчи мувозанатлик. Иқтисодий мувозанат даражасини аниқлаш усуллари. Иқтисодий мувозанатнинг амал қилиш тамойиллари ва намаён бўлиш шакллари.

Иқтисодий мутаносиблик ва унинг турлари. Мутаносибликларнинг таснифланиши. Мутаносибликларни таъминлаш орқали миллий ишлаб чиқаришнинг мувозанатли ривожлантириш мақсадлари.

Ўзбекистонда иқтисодиётнинг таркибий ўзгартириш, диверсификациялаш модернизациялаш асосида мутаносибли ривожлантирилиши. Макроиқтисодий барқарорлаштириш сиёсатини амалга ошириш натижалари. Иқтисодиёт ички тузлишидаги ўзгаришлар. Инновацион технологияларни жорий қилиш бўйича мақсадли лойиҳаларни ўз ичига оловчи узоқ муддатли дастурларнинг аҳамияти.

Иқтисодиётнинг циклиги ва макроиқтисодий беқарорлик

Иқтисодий ривожланишдаги номутаносибликлар ва уларнинг намаён бўлиш шакллари. Иқтисодиётнинг цикли ривожланиши. Иқтисодий цикл фазалари. Циклик тебранишлар.

Иқтисодий цикл назариялари. Экстернал ва интернал назариялар. Соф монетар назария. Етарлича истеъмол қилмаслик назарияси. Жамғариш назарияси. Психологик назария. Иқтисодий цикл турлари.

Иқтисодий инкирознинг мазмуни, сабаблари ва турлари. Пул-кредит соҳасидаги инкироз, валюта инкирози, биржа инкирози, экологик инкироз, тармоқлар инкирози, таркибий инкироз, аграр инкироз. Даврий, оралик, номунтазам инкирозлар. Ортиқча ишлаб чиқариш ва тақчил ишлаб чиқариш инкирозлари.

Ҳозирги жаҳон молиявий-иқтисодий инкирозининг моҳияти, келиб чиқиш сабаблари ва салбий оқибатлари. Ривожланган мамлакатларнинг жаҳон молиявий инкирозидан чиқиш борасидаги чора-тадбирлари.

Жаҳон молиявий инкирозининг Ўзбекистон иқтисодиётига таъсири ҳамда унинг оқибатларини олдини олиш ва юмшатишга асос бўлган омиллар. Ўзбекистонда инкирозга қарши чоралар дастурининг мазмуни ва аҳамияти.

Ишчи кучи, унинг бандлиги ва ишсизлик

Ишчи кучининг ижтимоий-иқтисодий мазмуни. Ишчи кучини такрор ҳосил қилиш. Ялпи ишчи кучининг миқдор ва сифат жиҳатдан аниқланиши. ФТТнинг ишчи кучини сифат жиҳатдан такомиллашувига таъсири. Нуфус қонуни. Аҳолининг табиий ўсиши. Ишчи кучи миграцияси ва унинг шакллари.

Ишчи кучи бозори. Ишчи кучига талаб ва таклиф ҳамда уни аниқловчи омиллар. Ишчи кучининг қиймати. Ишчи кучи бозорининг ижтимоий-иқтисодий хусусиятлари. Филлипс эгри чизиғи. Ишчи кучининг айрим соҳалардан бўшаши ва уни қайта тақсимлашнинг бозор механизми.

Ишчи кучи бандлиги тўғрисида турли хил назариялар. Неоклассик, кейнсча, монетаристик, институционал-социологик мактаб концепциялари. Шартномага асосланган бандлик назарияси. Бандлик моделлари. Мослашувчан ишчи кучи бозори концепцияси.

Ишсизлик ва унинг турлари. Фрикцион, таркибий ва циклик ишсизлик. Институционал, технологик, ҳудудий, яширин, турғун ишсизлик. Ишсизликнинг табиий даражаси. Ишсизлик даражаси ва уни аниқлаш. Ишсизликнинг иқтисодий ва ижтимоий оқибатлари. А.Оукен қонуни. Ишсизлик ва инфляциянинг ўзаро боғлиқлиги.

Ўзбекистонда ишчи кучи бандлигини таъминлаш ва ишсизларни ижтимоий ҳимоялаш борасида давлат сиёсатининг асосий йўналишлари.

Молия тизими ва молиявий сиёсат

Молиянинг мазмуни ва аҳамияти. Молиявий муносабатларнинг объектлари ва субъектлари. Молиянинг вазифалари. Молия тизими ва унинг бўғинлари. Давлат бюджети ва унинг молиявий ресурсларни шакллантиришдаги аҳамияти. Ўзбекистон Республикаси давлат бюджетининг тузилиши.

Давлат бюджетининг даромадлари ва харажатлари таркиби ҳамда уларнинг эгри чизиғи. Бюджет тақчиллиги ва давлат қарзлари, уларнинг иқтисодиётга таъсири. Давлат ички қарзи. Давлат кредити. Давлат ташқи қарзи.

Бозор иқтисодиёти шароитида солиқлар ва унинг вазифалари. Солиқ солиш тамойиллари. Солиқ имтиёзлари. Солиқларнинг туркумланиши. Лаффер эгри чизиғи. Солиқ юки ва унинг даражасини аниқлаш. Солиқ юкининг тақсимланиши. Молиявий сиёсат. Фискал (солиқ-бюджет) сиёсат.

Ўзбекистонда солиқ тизимининг соддалаштирилиши ва унификация қилиниши. Солиқсоҳасини янада эркинлаштиришнинг асосий йўналиш ва натижалари.

Пул-кредит тизими. Банklar ва уларнинг бозор иқтисодиётидаги роли

Пул муомаласи. Пул тизими ва унинг таркибий қисмлари. Муомала учун зарур бўлган пул миқдорини аниқлаш ва унга таъсир этувчи омиллар. Пул

муомаласи қонунлари. Пулнинг айланиш тезлиги. Пул миқдорини аниқлашга турлича ёндашувлар. $MV=PQ$ тенгламасининг амал қилиши. Пул агрегатлари. Пул бозорида талаб ва таклиф. Пул таклифи ва унинг мультипликатори.

Инфляция ва унинг келиб чиқиш сабаблари. Инфляция даражаси ва суръати. Талаб ва таклиф инфляцияси. Инфляция турлари: ўрмалаб боровчи, жадал ва гиперинфляция. Инфляциянинг ижтимоий-иқтисодий оқибатлари, Давлатнинг инфляцияга қарши сиёсати.

Кредитнинг моҳияти, вазифалари ва турлари. Кредит муносабатларининг объектлари ва субъектлари. Кредит ресурсларининг манбалари. Кредит бериш тамойиллари. Фоииз ставкаси ва унинг даражасини аниқловчи омиллар. Кредит-пул тизимини давлат томонидан тартибга солиш.

Банкларнинг иқтисодий мазмуни. Банк тизими. Марказий банк ва унинг вазифалари. Тижорат банклари ва уларнинг вазифалари. Банк операциялари ва банк фойдасининг ҳосил бўлиши. Банк тизимининг тақомиллаштирилиши. IS – LM моделида бюджет-солиқ ва пул кредит сиёсати.

Ўзбекистонда миллий валютани мустаҳкамлаш сиёсатининг амалга оширилиши. Сўмнинг харид қувватини ошириб бориш ва барқарорлигини таъминлаш. Инфляцияга қарши аниқ ўйланган сиёсат ўтказиш. Пул миқдорининг ўсишини товарлар ва хизматлар миқдорининг тегишли даражада ўсиши билан боғлаб олиб бориш. Миллий валюта алмашув курсининг барқарорлигига эришиш.

Бозор иқтисодиётини тартибга солишда давлатнинг роли

Иқтисодиётни тартибга солишнинг моҳияти ва зарурлиги. Иқтисодиётни тартибга солишнинг классик, монетаристик, кейнсча назариялари.

Иқтисодиётни давлат томонидан тартибга солишнинг мақсади. Давлатнинг иқтисодий ўрни ва вазифалари: бозор муносабатлари қатнашчиларини ҳуқуқий ҳимоялаш, рақобатчилик муҳитини вужудга келтириш; ресурслар, маҳсулотлар ва даромадларни қайта тақсимлаш; иқтисодиётнинг ва пул муомаласининг барқарорлигини таъминлаш; ташқи иқтисодий фаолиятни тартибга солиш. Фан-техника тараққиёти, таркибий, ижтимоий ва минтақавий сиёсатни амалга оширишда давлатнинг ўрни.

Давлатнинг иқтисодиётни тартибга солишдаги бевосита ва билвосита усуллари. Иқтисодиётнинг давлат сектори ва унинг чегаралари. Давлат буюртмалари ва давлат харидлари. Иқтисодиётни бевосита тартибга солишнинг маъмурий воситалари. Истеъмолчи ва ишлаб чиқарувчи ортиқчалиги. Пул-кредит сиёсати. Монетар сиёсат. Бюджет сиёсати. Давлат иқтисодий дастурлари. Ташқи иқтисодий усуллари.

Ҳозирги даврдаги жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози давом этиб турган шароитда давлатнинг иқтисодиётни тартибга солишдаги ролига қарашларнинг ўзгариши.

Аҳоли даромадлари ва давлатнинг ижтимоий сиёсати

Аҳоли даромадлари, уларнинг турлари ва шаклланиш манбалари. Номинал ва реал даромад. Даромадларнинг табақаланиш сабаблари ва омиллари. Турмуш даражаси ва сифати. Турмуш даражаси ва қашшоқликнинг кўрсаткичлари. Оила бюджети: даромадлар ва харажатлар таркиби. Фаровонликнинг энг куйи чегараси. Турмуш тарзи. Яшаш минимуми. Истеъмолчи саватчаси.

Даромадлар тенгсизлиги ва унинг даражасини аниқлаш. Лоренц эгри чизиги. Дицель ва Жини коэффициентлари. Кузнец гипотезаси. Бозор иқтисодиёти шароитида даромадлар тенгсизлигини келтириб чиқарувчи умумий омиллар.

Даромадларни давлат томонидан қайта тақсимлаш ғояси, мақсади ва дастаклари. Ижтимоий тўловлар. Ижтимоий сиёсат. Ўзбекистон бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида аҳолини ижтимоий ҳимоялашнинг асосий йўналишлари. Даромадларнинг энг кам ва ўртача даражасини мунтазам ошириб бориш. Ички истеъмол бозорини ҳимоя қилиш. Аҳолининг кам таъминланган табақаларини ижтимоий ҳимоялаш ва қўллаб-қувватлаш. Ижтимоий сиёсатни амалга оширишда сифат жиҳатидан янги босқичга ўтилиши. Ҳозирги босқичда касаначилик соҳаси бандлик ва оила бюджети даромадларини оширишнинг кўшимча манбаига айланиб бораётганлиги.

Жаҳон хўжалиги ва унинг эволюцияси

Жаҳон хўжалигининг ташкил топиши, босқичлари ва асосий белгилари. Жаҳон хўжалиги субъектлари. Жаҳон мамлакатларининг иқтисодий ривожланиш кўрсаткичлари. Ишлаб чиқаришнинг байналмилаллашуви. Халқаро меҳнат тақсими. Иқтисодий ўзаро боғлиқликнинг ўсиши ва бевосита халқаро ишлаб чиқаришнинг шаклланиши. Иқтисодиётнинг байналминаллашувида ФТТ ва трансмиллий капиталнинг ўрни.

Глобаллашув жараёнининг моҳияти ва асосий йўналишлари. Жаҳон хўжалиги глобаллашуви жараёнларининг зиддиятли томонлари. Турли мамлакатлардаги иқтисодий ривожланишнинг бир текисда бормаслиги. Бой ва қашшоқ мамлакатлар ўртасидаги фарқнинг кучайиши. Экологик ҳалокат таҳдидларининг кучайиб бориши. Турли мамлакатларда аҳоли сони ўзгаришининг фарқланиши. Ҳозирги даврдаги жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозининг вужудга келишига глобаллашув жараёнларининг таъсири.

Халқаро иқтисодий муносабатларнинг мазмуни ва шакллари. Капиталнинг халқаро ҳаракати. Ишчи кучининг халқаро миграцияси. Фан-техника ютуқларининг халқаро айирбошланиши. Жаҳон инфратузилмасининг ривожланиши.

Жаҳон хўжалиги алоқаларини халқаро тартибга солиш. Молия, валюта ва кредит, жаҳон савдоси соҳаларидаги тартибга солувчи тузилмалар.

Халқаро иқтисодий интеграция ва Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятига кириб бориши

Халқаро иқтисодий интеграция жараёнлари тўғрисидаги турлича назариялар ва уларнинг асосий йўналишлари. Халқаро иқтисодий интеграциянинг мазмуни. Халқаро иқтисодий интеграциянинг асосий шакллари. Халқаро иқтисодий интеграция жараёнини тақозо қилувчи омиллар. Жаҳондаги асосий интеграцион гуруҳларнинг амал қилиш хусусиятлари. Очиқ иқтисодиёт ва унинг ўзига хос белгилари.

Давлатлараро иқтисодий интеграциянинг ривожланишидаги шарт-шароитлар. Турли минтақалардаги асосий интеграцион гуруҳлар. Европа Иттифоқи (ЕИ), Эркин савдо тўғрисида Шимолий Америка битими (НАФТА), Жануби-Шарқий Осиё мамлакатлари ассоциацияси (АСЕАН), Мустақил давлатлар ҳамдўстлиги (МДХ).

Ўзбекистоннинг жаҳон иқтисодиётига қўшилишининг шарт-шароитлари. Республиканинг жаҳон ҳўжалигига интеграциялашувининг глобал, трансконтинентал, минтақалараро, минтақавий даражалари. Ўзбекистон ташқи иқтисодий фаолиятининг асосий йўналишлари.

Жаҳон бозори. Халқаро валюта ва кредит муносабатлари

Халқаро савдо тўғрисидаги турли хил назариялар. Мутлақ устунлик ва қиёсий устунлик назариялари. Хекшер-Олин-Самуэльсон модели. Ишлаб чиқариш омиллари нисбати назарияси. Ишчи кучи малакаси модели. Муқобил харажатлар модели. Товарнинг ҳаётий цикли назарияси.

Халқаро савдонинг мазмуни. Экспорт ва импорт, улар ўртасидаги нисбатнинг ўзгариши. Таққослама экспорт ихтисослашуви коэффициенти. Экспорт квотаси. Экспорт ва импорт мультипликатори. Экспорт ва импорт ҳажми ўзгаришининг ялпи миллий ишлаб чиқариш ҳажмига таъсири. Халқаро савдонинг хусусиятлари. Протекционизм ва эркин савдо сиёсатлари. Экспортни рағбатлантириш усуллари.

Тўлов баланси ва унинг таркиби. Ташқи савдо баланси. Абсорбция. Капитал ҳаракати баланси. Расмий захираларнинг асосий кўринишлари. Расмий захиралар бўйича операциялар. Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозининг вужудга келишида ташқи қарз ва ташқи савдо балансидаги номуносивбликлар кучайишининг таъсири.

Халқаро валюта-кредит муносабатлари. Миллий ва халқаро валюта тизими. Жаҳон валюта тизимининг ривожланиш босқичлари: олтин стандарт, олтин-девизли ва сузиб юрувчи валюта тизими. Валюта курси ва унга таъсир кўрсатувчи омиллар. Харид қилиш лаёқати паритети назарияси.

Валюта-молия соҳасидаги давлатлараро ташкилотлар фаолиятининг ривожланиши. Халқаро валюта фонди. Европа валюта тизими. Халқаро тикланиш ва тараққиёт банки. Халқаро молиявий корпорация. Иқтисодий

ҳамкорлик ва ривожланиш ташкилоти. Европа тикланиш ва тараққиёти банки.
Осиё тараққёт банки.

Амалий машғулотларнинг тахминий рўйхати

1. “Соғлом бола йили” давлат дастурида иқтисодиётни ривожлантиришга қаратилган чора тадбирлар тўғрисида.
2. Президентимиз И.А.Каримовнинг “2014 йил юқори ўсиш суръатлари билан ривожланиш, барча мавжуд имкониятларни сафарбар этиш, ўзини оклаган ислохотлар стратегиясини изчил давом эттириш йили бўлади” мавзусидаги маърузасида иқтисодий тараққиётга эришиш ва иқтисодий ўсишни таъминлашга қаратилган фикрлари.
3. «Иқтисодиёт назарияси» фанининг предмети ва билиш усуллари.
4. Ишлаб чиқариш жараёни ва унинг натижалари.
5. Ижтимоий-иқтисодий тизимлар ва мулкчилик муносабатлари.
6. Товар-пул муносабатлари ривожланиши бозор иқтисодиёти шаклланиши ва амал қилишининг асосидир.
7. Бозор иқтисодиётининг мазмуни ва амал қилиши.
8. Бозор иқтисодиётига ўтиш даври ва унинг Ўзбекистондаги хусусиятлари.
9. Талаб ва таклиф назарияси. Бозор мувозанати.
10. Рақобат ва монополия.
11. Нархнинг моҳияти ва шаклланиш хусусияти.
12. Тадбиркорлик фаолияти. Тадбиркорлик капитали ва унинг айланиши.
13. Корхона (фирма) харажатлари ва фойдаси.
14. Иш ҳақи ва меҳнат муносабатлари.
15. Аграр муносабатлар ва агробизнес.
16. Миллий иқтисодиёт ва унинг макроиқтисодий ўлчамлари. ялпи миллий маҳсулот ва унинг ҳаракат шакллари.
17. Ялпи талаб ва ялпи таклиф.
18. Истеъмол, жамгарма ва инвестициялар.
19. Иқтисодий ўсиш ва миллий бойлик.
20. Миллий иқтисодиётнинг нисбатлари ва мувозанати.
21. Иқтисодиётнинг цикллиги ва макроиқтисодий беқарорлик.
22. Ялпи ишчи кучи, унинг бандлиги ва ишсизлик.
23. Молия тизими ва молиявий сиёсат.
24. Пул-кредит тизими. Банклар ва уларнинг бозор иқтисодиётидаги роли.
25. Иқтисодиётини тартибга солишда давлатнинг роли.
26. Аҳоли даромадлари ва давлатнинг ижтимоий сиёсати.
27. Жаҳон хўжалиги ва унинг эволюцияси.
28. Халқаро иқтисодий интеграция ва Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятига кириб бориши.
29. Жаҳон бозори. Халқаро валюта-кредит муносабатлари.

Лаборатория ишларини ташкил этиш бўйича кўрсатмалар

Фан бўйича лаборатория ишлари намунавий ўқув режада кўзда тутилмаган.

Курс ишини ташкил этиш бўйича услубий кўрсатмалар

Курс ишларининг намунавий мавзулари мазкур дастурда кўрсатилган мавзулар мазмуни асосида белгиланиб, уларни бажариш бўйича услубий маслаҳатлар ва адабиётлар рўйхатини ўз ичига олган мустақил услубий қўлланма сифатида тайёрланади. Курс ишини бажаришда танланган мавзунинг долзарблиги, унда ёритиладиган масалаларнинг давр талабига мослигига эътибор қаратиш, курс ишини бажариш ва расмийлаштириш бўйича қўйилган талабларга амал қилиш, унда янги қонун ва ҳукумат қарорлари, Ўзбекистон Республикаси Президенти асарлари, иқтисодиётда эришилаётган ютуқларни ақс эттирувчи статистик ва бошқа маълумотлардан кенг фойдаланиш лозим. Курс иши мавзулари сонини ҳар бир талаба учун 4-5 та миқдорда тайёрлаш тавсия этилиб, муайян шароитларни ҳисобга олган ҳолда уларнинг таркибига ўзгартиришлар киритилиши мумкин. Курс иши таркиби кириш, 4 ёки 5та савол, хулоса ва тақлифлар ҳамда иловалардан иборат бўлиб, умумий ҳажми 35-40 бет бўлиши тавсия этилади.

Мустақил таълимни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни

Талаба мустақил ишни тайёрлашда муайян фаннинг хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда қуйидаги шакллардан фойдаланиш тавсия этилади:

– дарслик ёки ўқув қўлланмалар бўйича фанлар боблари ва мавзуларини ўрганиш;

– тарқатма материаллар бўйича маърузалар қисмини ўзлаштириш;

– мустақил ишлар, кейс-стадилар билан ишлаш;

– махсус ёки илмий адабиётлар (монографиялар, мақолалар) бўйича фанлар бўлимлари ёки мавзулари устида ишлаш;

– мамлакат ижтимоий-иқтисодий ривожланиш жараёнларини ифодаловчи статистик маълумотларни ўрганиш, уларни таҳлил қилиш;

– талабанинг ўқув-илмий-тадқиқот ишларини бажариш билан боғлиқ бўлган фанлар бўлимлари ёки мавзуларни чуқур ўрганиш;

– фаол ва муаммоли ўқитиш услубидан фойдаланиладиган ўқув машғулотлари;

– масофавий (дистанцион) таълим.

«Иқтисодиёт назарияси» фанидан талабаларнинг мустақил ишларини реферат, семинар, доклад тайёрлаш, Президент асарларини конспектлаштириш ва бошқа шаклларда ташкил этилиши тавсия этилади. Мустақил иш мавзуларини белгилашда маъруза ва семинар машғулотлари мавзулари ҳамда курс ишларини тўлдиришга ҳаракат қилиниши лозим.

Тавсия этилаётган мустақил ишларнинг мавзулари

1. “Соғлом бола йили” давлат дастурида иқтисодиётни ривожлантиришга қаратилган чора тadbирлар тўғрисида.
2. Президентимиз И.А.Каримовнинг “2014 йил юқори ўсиш суръатлари билан ривожланиш, барча мавжуд имкониятларни сафарбар этиш, ўзини оқлаган ислохотлар стратегиясини изчил давом эттириш йили бўлади” мавзусидаги маърузасида иқтисодий тараққиётга эришиш ва иқтисодий ўсишни таъминлашга қаратилган фикрлари.
3. Иқтисодиёт назариясининг фан сифатида шаклланишидаги асосий оқимлар.
4. Иқтисодий тизимлар ва уларнинг турли моделлари.
5. Қийматнинг меҳнат назарияси ва кейинги қўшилган миқдор нафлиги назариялари.
6. Талабватаклифназарияси.
7. Рақобатнинг моҳияти, шакллари ва усуллари.
8. Тадбиркорлик капитали ва унинг ҳаракати босқичлари.
9. Иш ҳақини ташкил этиш шакллари ва тизимлари.
10. Миллий маҳсулотнинг мазмуни, таркибий қисмлари ва ҳаракат шакллари.
11. Иқтисодий ўсишнинг омиллари.
12. Иқтисодий мувозанат, уни таъминлаш шарт-шароитлари ва аниқлаш усуллари.

Дастурнинг инфор­мацион-методик таъминоти

Мазкур фанни ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий усуллари, педагогик ва ахборот-коммуникация технологиялари қўлланилиши назарда тутилган. Жумладан:

- иқтисодий тараққиётнинг умумий асослари, бозор иқтисодиёти назарияси бўлимларига тегишли маъруза дарсларида замонавий компьютер технологиялари ёрдамида презентацион ва электрон-дидактик технологияларидан;

- пул муомаласи ва унинг амал қилиш қонуниятлари, ишсизлик ва унинг турлари, ишсизлик даражасини аниқлаш, давлатнинг иқтисодиётга таъсир қилиш усуллари ва воситаларига оид мавзуларда ўтказиладиган амалий машғулотларда ақлий ҳужум, гуруҳли фикрлаш педагогик технологияларидан;

- қийматнинг меҳнат назарияси ва кейинги қўшилган миқдор нафлиги назариялари, талабватаклифназарияси, рақобатнинг моҳияти, шакллари ва усуллари, тадбиркорлик капитали ва унинг ҳаракати босқичлари, иш ҳақини ташкил этиш шакллари ва тизимлари мавзуларида ўтказиладиган машғулотларда кичик гуруҳлар мусобақалари, гуруҳли фикрлаш педагогик технологияларини қўллаш назарда тутилади.

Фойдаланиладиган адабиётлар рўйхати

Раҳбарий адабиётлар:

1. 2014 йил юқори ўсиш суръатлари билан ривожланиш, барча мавжуд имкониятларни сафарбар этиш, ўзини оқлаган ислохотлар стратегиясини изчил давом эттириш йили бўлади// Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг 2013-йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ҳамда 2014-йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги маърузаси. Халқ сўзи, 2014 йил 18 январь.

2. Президент Ислом Каримовнинг “Замонавий уй-жой қурилиши – қишлоқ жойларини комплекс ривожлантириш ва қиёфасини ўзгартириш ҳамда аҳоли ҳаётининг сифатини яхшилаш омили” мавзусидаги халқаро конференциянинг очилиш маросимидаги нутқи // Халқ сўзи, 2013 йил 17 апрел.

3. Каримов И.А. Тинчлик ва осойишталик – барча ютуқ ва марраларимизнинг асосидир. Халқ сўзи. 2013, 09 май. № 91 (5765).

4. Каримов И.А. Бош мақсадимиз – кенг қўламли ислохотлар ва модернизация йўлини қатъият билан давом эттириш: 2012 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ҳамда 2013 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги маъруза. -Тошкент: Ўзбекистон, 2013. - 64 бет.

5. Каримов И.А. 2012 йил Ватанамиз тараққитини янги босқичга кўтариладиган йил бўлади. 2011 йилнинг асосий якунлари ва 2012 йилда Ўзбекистонни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги маъруза. -Т.: “Ўзбекистон”, 2012. -36 бет.

6. Каримов И.А. «Юксак билимли ва интеллектуал ривожланган авлодни тарбиялаш – мамлакатни барқарор тараққий эттириш ва модернизация қилишнинг энг муҳим шarti» мавзусидаги халқаро конференциянинг очилиш маросимидаги нутқ // Халқ сўзи, 2012 йил 18 февраль.

7. Каримов И.А. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида.–Т.: Ўзбекистон, 2011. – 440 б.

8. Каримов И.А. Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси: Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузаси. Т.: Ўзбекистон, 2010. – 56б.

9. Каримов И.А. Асосий вазифамиз – Ватанамиз тараққийти ва халқимиз фаровонлигини янада юксалтиришди / И.А.Каримов. – Т.: Ўзбекистон, 2010. – 80 б.

10. Каримов И.А. Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози, Ўзбекистон шароитида уни бартараф этишнинг йўллари ва чоралари / И.А.Каримов. – Т.: Ўзбекистон, 2009. – 56 б.

11. Каримов И.А. Юксак маънавият-енгилмас куч. Т.: Маънавият, 2008.- 176-б.

Асосий адабиётлар

1. Шодмонов Ш.Ш., Ғофуров У.В. Иқтисодиёт назарияси. Дарслик.– Т.: IQTISOD-MOLIYA, 2010. – 728 бет.

2. Ўлмасов А., Вахобов А.В. Иқтисодиёт назарияси. Дарслик. – Т.: «Шарқ», 2006. – 480 бет.

3. И.К.Станковская, И.А.Стрелец. Экономическая теория. Учебник. 3-е изд., испр. – М.: «Эксмо», 2009. – 448 стр.

4. Самуэлсон Пол Э., Нордхаус Вильям Д. Экономика.Учебник. 18-е изд.: Пер с англ. – М.: ООО «И.Д.Вильямс», 2009. – 1360 стр.

5. Макконнел К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика. Учебник. 17-изд. - М.: ИНФРА-М, 2009. – 916 стр.

Қўшимча адабиётлар

1. Шодмонов Ш., Ғофуров У. Иқтисодиёт назарияси. Маърузалар матни. – Т.:ГДИУ, 2008. – 320 бет

2. С.С.Носова, В.И.Новичкова. Экономическая теория для бакалавров. Учебное пособие. - М.: КНО РУС, 2009. – 368 стр.

3. Худокормов А.Г. Экономическая теория: Новейшие течения Запада.- М.: ИНФРА-М, 2009. – 416стр.

4. В.Авгономова, О.Ананьина, Н.Макашевой. История экономических учений. Учебное пособие.Под.ред. - М.: ИНФРА-М, 2009. – 784 стр.

5. Шодмонов Ш.Ш., Баубекова Г.Д. Педагогическое мастерство и инновации в преподавании экономической теории. - Т.: Янги аср авлоди. 2004.– 164 стр.

6. Egamberdiyev F.T., Topildiyev S.R., hamroqulov J.X. Iqtisodiyot nazariyasi. O'quv qo'llanma. – Т.: IQTISOD-MOLIYA, 2014, -224 b.

Интернет сайтлари

1. www.stat.uz.
2. www.gov.uz.
3. www.norma.uz.
4. www.minfin.uz.
5. www.wto.uz.
6. www.imf.uz.
7. www.economy.uz.